

Erätalouden kehittäminen Suomessa

Mari Pohja-Mykrä yliopistotutkija, Ruralia-instituutti Helsingin yliopisto
Sami Kurki johtaja, Ruralia-instituutti Helsingin yliopisto

Erätaloudella on merkittävä taloudellinen vaikutus, huomattava kansainvälinen ulottuvuus ja siinä on runsaasti hyödyntämätöntä potentiaalia.

Erätalous on tärkeä osa biotaloutta ja sen tukeminen vaatii poliittista ohjausta, kehittämistoimenpiteitä ja markkinointitukea.

Suomalainen erä – metsästys, kalastus ja suurpetojen katselu - tuottaa yhteiskunnassamme merkittävää hyvinvointia. Elämäntapana ja harrastuksena erä tarjoaa sosiaalista, psyykkistä ja fyysistä hyvinvointia, ja pitää syrjäisemmät seudut virkeinä. Erän tuotteistaminen tuo erätalouden kautta merkittävää taloudellista arvoa ja vaikutuksia yhteiskuntaan.

Erätalouden ensisijainen vetovoimatekijä ja eräyrittäjyyden perusresurssi on saalis - metsästettävä riistaeläin, kalastettava kala tai kuvattava suurpeto. Eläinkantojen kestävän käytön hallinta kuuluu maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaan. Hyvinvoiva ja vetovoimainen luonto itsessään muodostaa erätalouden toimintaympäristön ja tukee laadukasta erätalouden tuotetta. Luontoympäristön vaaliminen, eli vesistöjen ja metsien tila, elinympäristöjen kunnostus ja maanäytön suunnittelu kuuluvat osin myös ympäristöhallinnon hallinnonalaan. Erätalouden tukemiseen ja sen toistaiseksi hyödyntämättömän potentiaalın käyttämiseen tarvitaan yhteinen poliittinen tahtotila.

Paikalliset yrittäjät luovat aluetaloudellista hyötyä ja toimivat suomalaisen erän ja luonnon viejinä ulkomaille. Tutkimuksessa on selvitetty erätalouden liiketoiminnan nykytila, sekä erätalouden liiketoiminnan kehittämisen mahdollisuudet ja haasteet. Maailmalaajuiset luontomatkailun megatrendit vaikuttavat erätalouden kehittämiseen. Trendien tunnistaminen ja ennakointi mahdollistaa niin potentiaalın hyödyntämisen kuin haasteisiin vastaamisen. Suomalainen erätalous on elinvoimainen osa arvoverkostojansa niin kotimaassa kuin ulkomailta, mutta vaatii tunnistukseen ja kehitykseen yritysten ja kehittäjäorganisaatioiden yhteistyötä ja markkinointiapua.

ERÄTALOUS ON BIOTALOUTTA

Erätalous käsittää metsästykseen, vapaa-ajankalastukseen ja suurpetojen katselu- ja kuvaustoimintaan perustuvat matkailutuotteet ja -palvelut, sekä näiden alojen jatkojalostustuotteet ja harrastusvälineet.

Erätalous nähdään vihreän ja sinisen kasvun strategioissa biotalouden osana. Erätalous ja sen kehittäminen pohjaa luonnon tarjoamiin ekosysteemipalveluihin kuten kestävästi käytettäviin luonnonvaroihin. Suomalainen luonto ja luonnonvarat muodostavat erämatkailun perusrurssin, jonka varaan tuote ja palvelu, sekä niiden markkinointi rakennetaan. Pitkistä perinteistään huolimatta erätalous näyttäytyy nimenomaan uutena, innovatiivisena ja ennakkolottomana biotalouden lähiratkaisuna, jossa paikallisuus ja kansainvälisyys valjastetaan kestävien liiketoimintamallien rakentamiseen ja vahvistamiseen.

Suomalaisuus on hyvin keskeinen lisäarvoa tuottava tekijä erätalouden yritystoiminnassa ja siten erätalous ammentaa voimansa suomalaisista elementeistä; laadusta, teknologisesta osaamisesta, turvallisuudesta, luotettavuudesta ja eksoottisuudesta, mutta myös yritysten vahvasta osaamisesta ja pitkästä luontokokemuksesta.

Erätalous tuottaa hyvinvointia paikallisella tasolla osaamisen, innovaatioiden, verkostojen ja monimuotoisuuden valjastamisen kautta. Alueellisella tasolla eräyrittäjyys laajentaa alueen palvelutarjontaa paikallisille ja tuo kotimaisia ja ulkomaisia asiakkaita alueelle; samalla kulkeutuu taloudellista hyvinvointia alueelle, joka tukee myös harvempaan asuttujen seutujen elinvoimaa. Kansallisella tasolla suomalaista eränkävintä ja luontoa voidaan tuotteistaa korkean jalostusasteen tuotteiksi ja siten edistää suomalaisen eränkävinnin ja luonnon vientiä ulkomaille.

Tunnistuneita erämatkailuyrityksiä toimii metsästysmatkailun parissa 226 kappaletta, kalastusmatkailussa 511 kappaletta ja suurpetojen katselu- ja kuvausmatkailussa 45 kappaletta.¹ Erämatkailun vuotuinen liikevaihto on noin 34 miljoonaa euroa ja välitön työllisyysvaikutus noin 1440 henkilöä. Erämatkailun liikevaihto on ollut kasvussa viimeisen seitsemän vuoden ajan, keskimääräinen vuotuinen kasvu sektorista riippuen on ollut 1-13,2 %.

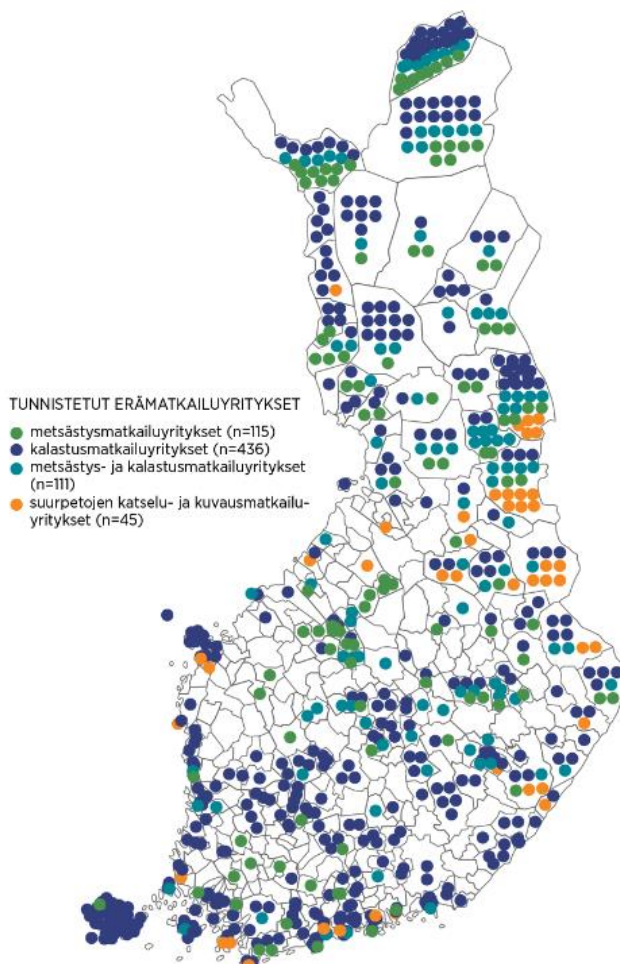
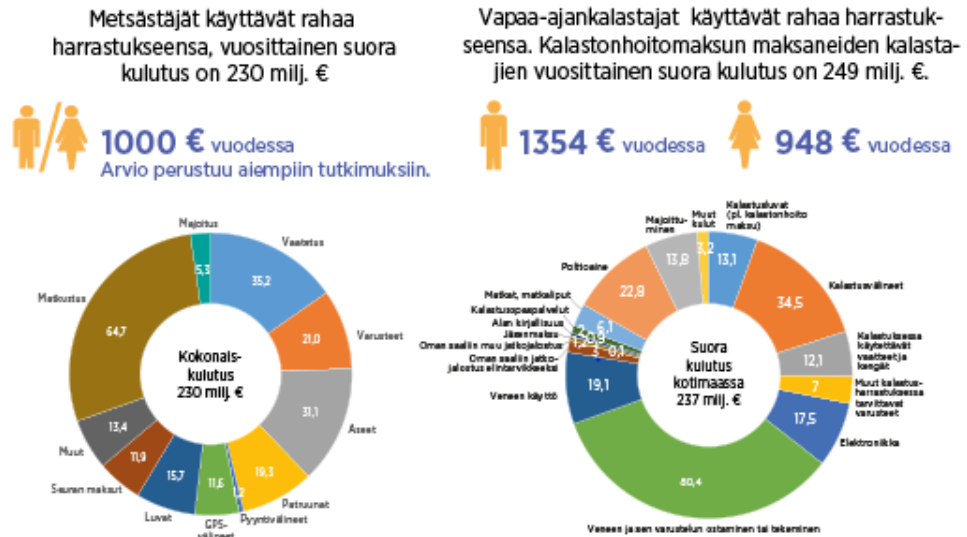
Erätalouden harrastusvälineiden valmistus ja myynti, sekä jatkojalostus ovat merkittävää elinkeinotoimintaa. Metsästäjät kuluttavat harrastukseensa vuositasolla noin 1000 euroa per henkilö. Kalastajista miehet kuluttavat noin 1350 euroa ja naiset noin 950 euroa. Suomalainen eräharrastus aikaansaa vuositasolla siten vähintään 480 miljoonaa euroa verollista myyntiä.

Metsästäjien merkittävimmät kuluerät ovat vaatetus ja varusteet (56,2 milj.€/v), sekä aseet ja patruunat (50,4 milj.€/v). Kalastajien merkittävimmät kuluerät ovat veneen ja sen varustelun

¹ Manner-Suomen alueella

ostaminen sekä veneen käyttö (99,5 milj.€/v), kalastusvälineet, vaatteet ja varusteet (53,6 milj.€/v), sekä elektroniikka (17,5 milj.€/v).

Harrastusvälineiden ja jatkojalostustuotteiden osalta tulevaisuus näyttää kasvusuuntaiselta; esimerkiksi vapaa-ajankalastajat arvioivat kulutuksensa lisääntyvän seuraavan viiden vuoden aikana.

Erämatkailun taloudellinen merkitys korostuu syrjäisillä seuduilla, missä uusien työpaikkojen synnyttäminen on haastavaa.

Erämatkailun aluetaloudelliset vaikutukset ja vaikutus työllisyyteen ovat suuremmat kuin suorat vaikutukset. Tehdyn tapaustutkimuksen mukaan yksinomaan Tornionjoen alueen kalastusmatkailu toi 10,8 miljoonaa euroa aluetaloudellista hyötyä ja 140 työtilaisuutta kausityöntekijöille vuonna 2017. Yhden lohikilon aluetaloudellinen arvo Tornionjoen- Muonionjoen-Könskämäen yhteislupa-alueelta kalastusmatkailijan toimesta kalastettuna oli 214 euroa ja vastaavasti yhden lohien arvo 1320 euroa vuonna 2017. Lohen nousu jokiin tuo mukanaan kalastusmatkailijoita ja valikoivan kalastuksen (*pyydystä ja päästä -kalastus*) myötä lohien laskennallinen arvo nousee entisestään.

Suomalaista erää viedään ulkomaille niin matkailun kuin tuotteidenkin muodossa.

Suomalainen luonto tarjoaa eksotisen toimintaympäristön, jossa on mahdollista tuotteistaa paitsi eläimistö ja kasvisto, niin myös hiljaisuus, puhtaus, kylmyys ja pimeys.

Pohjoisen havumetsävyöhykkeen riistalajit, kuten hirvi, metso, teeri ja riekko tarjoavat eksotisen kohteen ulkomaalaiselle metsästysmatkailijalle. Kuhat, ahvenet ja hauet houkuttelevat järvikalastuksesta kiinnostuneita kalastajia, ja suuret joet houkuttelevat etenkin lohienkalastajia. Aasialaiset matkailijat pysähtyvät jäälle pilkkimään keskellä pimeyttä revontulien loistessa. Karhun ja ahman katselu, tai vaikkapa havumetsän linnusto, houkuttelee luonnosta ja suurpedoista kiinnostuneen matkailijan itäiseen Suomeen tai yhdistämään karhunkatselutuotteen muuhun matkaohjelmaansa.

Erätalouden kehittäminen vaatii toimia

Tunnistetaan ja tunnustetaan erätalouden merkitys elinkeinotoimintana, ja tuodaan se näkyväksi.

Erätalous tuo taloudellista hyvinvointia ja sen merkitys korostuu harvaanasutuilla seuduilla. Potentiaali suomalaisen *erän* aluetaloudelliselle kasvulle ja viennille on hyödynnettävä tuemalla tuotekehitystä sekä uuden teknologian ja digitaalisuuden käyttöönottoa.

Erätuotteiden ja -palveluiden kehittäminen kaipaa tukea ja näkyvyyttä poliittiselta ohjaukselta ja sen myötä kasvutukea kehittämistoimista ja erilaista yhteistyömalleista.

Erämatkailun integroiminen luontevaksi osaksi luontomatkailua on perusedellytys aineellisen ja aineettoman markkinointituen saamiseksi. Yhteismarkkinointia erämatkailun sisällä ja luontomatkailun kesken on kehitettävä.

Erämatkailun tilastointia tulee kehittää yhdessä luontomatkailun tilastoinnin kanssa.

Erätalouden tutkimusta tulee edistää; etenkin erätalouden käyttäjätutkimus, erän hyvinvointivaikutusten taloudelliset vaikutukset, sekä erätalouden kansallisen tason aluetaloudelliset vaikutukset tulee selvittää.

Hallitaan perusresurssia - riistaa ja kalaa - kestävästi, huomioiden erätalouden kehittämistarpeet. Tuetaan erätalouden luontotoimintaympäristön tarpeita. Nämä tukevat erätalouden kasvupotentiaalin käyttöönottoa.

Riista ja kalasto ovat yhteistä resurssia, ne liikkuvat yli maanomistusrajojen ja niiden kestävä hallinta vaatii adaptiivisia toimia. Riistan ja kalaston ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävässä hallinnassa tulee huomioida eri tahojen intressit ja syntyvät ristiriidat.

Saalisvarmuuden parantaminen on keskeinen tekijä erän viennin tukemiseksi ja *isokokoinen saalis* on tärkeä vetovoimatekijä ulkomaalaisten erämatkailijoiden houkuttelemiseksi Suomeen. Tähän tarpeeseen on mahdollista vastata esimerkiksi kalojen ja hirvieläinten kohdalla kannanhoidon verotuskäytäntöjen avulla.

Uusia saalislupakäytäntöjä on hyvä kehittää ja riista- ja kalakantojen verotuskäytäntöjä ottaa käyttöön vastaamaan eräyrittäjien tarpeita. Tarkastelu- ja toimintataso on kansallinen, mutta paikalliselle sopimiselle on myös syytä jättää tilaa.

Vesistöjen kunnostus vaelluskaloille, riistan elinympäristöjen kunnostus, sekä erätalouden tarpeiden huomioiminen metsätalouden päätöksenteossa ja maankäytön hallinnassa tukevat erätalouden tuotteiden ja palveluiden kehittämistä.

Tutkimuksen aineisto ja menetelmät

- Tutkimuksessa on tehty laaja katsaus aikaisempaan tutkimukseen eräyrittäjyydestä.
- Resurssipohjaisen arvoketjuanalyysin pohjalta on haastateltu erätalouden yrittäjiä (n=11), ja suunnattu kattava yritys-kysely erämatkailun yrittäjille (n=165).
- Vapaa-ajankalastajille on suunnattu rahankäyttökysely harrastusväline- ja jatkojalostustuotteiden verollisen myynnin selvittämiseksi.
- Erätalouden aluetaloudellisen vaikuttavuuden esille tuomiseksi on toteutettu tapaustutkimus Tornionjoen alueen kalastusmatkailusta.
- Erätalouden kehittämisen mahdollisuuksia ja haasteita on kerätty teemoittaisissa työpajoissa kotimaisilta erätalouden asiantuntijoilta.

Lisälukemista

Pohja-Mykrä Mari, Matilainen Anne, Kujala Susanna, Hakala Outi, Harvio Viktor, Törmä Hannu, Kurki Sami (2018) Erätalouteen liittyvän yritystoiminnan nykytila ja kehittämisedellytykset, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 40/2018, s.203.

Lisätietoja:

Johtaja FT Sami Kurki työskentelee Helsingin yliopiston Ruralia-instituutissa. Hän on osallistunut useiden maaseudun yrittäjyyttä ja luonnonvarojen kestäväää käyttöä koskevien tutkimus- ja kehittämishankkeiden toteuttamiseen vuodesta 2001 lähtien. Lisätietoja: [https://tuhat.helsinki.fi/portal/fi/persons/sami-kurki\(42615ad8-438b-4603-8dee-03b7e3f79909\).html](https://tuhat.helsinki.fi/portal/fi/persons/sami-kurki(42615ad8-438b-4603-8dee-03b7e3f79909).html)

FT Mari Pohja-Mykrä on työskennellyt yliopistotutkijana ja projektipäällikkönä Helsingin yliopiston Ruralia-instituutissa. Hänen tutkimuksensa on kohdistunut luonnonvarojen kestäväään käyttöön, ihmisen ja ympäristön väliseen suhteeseen, erilaisten suojelukonfliktien syntymekanismien ymmärtämiseen ja konfliktinhallintamallien kehittämiseen. Lisätietoja: [https://tuhat.helsinki.fi/portal/fi/persons/mari-pohjamykra\(7947fb42-3816-40ae-98d4-d88a42497b53\).html](https://tuhat.helsinki.fi/portal/fi/persons/mari-pohjamykra(7947fb42-3816-40ae-98d4-d88a42497b53).html)

Erätalouteen liittyvän yritystoiminnan nykytila ja kehittämisedellytykset –hanke on toteutettu osana valtioneuvoston vuoden 2017 selvitys- ja tutkimussuunnitelman toimeenpanoa.

Hankkeen ohjausryhmän puheenjohtaja:

Kalastusneuvos Eija Kirjavainen

Maa- ja metsätalousministeriö, eija.kirjavainen@mmm.fi

VALTIONEUVOSTON
SELVITYS- JA TUTKIMUSTOIMINTA
www.tietokayttoon.fi